

Policy och riktlinjer för Förvärv och accession

Kulturhistoriska museerna: Sjöfartsmuseet Akvariet och Göteborgs Stadsmuseum

Fastställd 2021-03-08

1. Inledning

Kulturhistoriska museerna (KHM) ingår i Avdelningen Göteborgs museer och konsthall, Kulturförvaltningen Göteborg, och består av de två museerna Sjöfartsmuseet Akvariet (SMG) och Göteborgs Stadsmuseum (GSM). Föreliggande policy gäller för hela KHM, men i fall av specifika innehållsmässiga inriktningar eller förutsättningar är detta angivet med respektive museum.

2. Syfte

Syftet med denna förvärvspolicy är att vägleda KHM:s insamlingsarbete så att detta arbete riktas mot de områden som ligger i linje med de två museernas uppdrag, verksamheter, profiler och strategiska inriktningar. Policyn kan också vara en hjälp att identifiera delar av samlingen som behöver utvecklas genom en aktiv och strategisk insamling. Slutligen är förvärvspolicyn vägledande för hur KHM arbetar med deaccessionsärenden.

3. Begränsningar

Föreliggande policy omfattar objekt, arkivalier och bilder som finns i KHM:s samlingar. Böcker och litteratur i GSM:s och SMG:s bibliotek omfattas inte. Denna policy omfattar inte heller hantering av material för exempelvis pedagogisk verksamhet eller rekvisita vid utställningar.

4. Definition av förvärv och accession

Rent juridiskt innebär ett museiförvärv att äganderätten överförs från den tidigare ägaren till det förvärvande museet. *Förvärv* ger museet bevis för äganderätten och *accession* är det formella åtagandet att förvalta objekt på lång sikt. Vid accession tilldelas varje objekt ett unikt nummer som kopplar samman objektet med tillhörande information.

5. Olika typer av förvärv

Förvärv till museisamlingar kan ske genom gåva, fyndöverföringsbeslut och inköp. Det dominerande förvärvssättet har varit passiv insamling via gåvor och i GSM:s fall även fyndöverföringsbeslut. Historiskt har politiska beslut om att överföra samlingar stått för ett betydande inslag i museisamlingarna.

Aktiv och strategisk insamling kan ske i samband med dokumentation, fältundersökning eller vid nedläggelse eller försvinnande av verksamhet i staden. Det kan också ske i samband med utställningar, särskilda insamlingsprojekt eller liknande. Då definieras särskilda insamlingsteman i förväg.

Oavsett typ av förvärv handläggs och utreds förvärsärenden av Samlingsenheten på KHM, med stöd av en förvärvsgrupp samt vid behov även med hjälp av övrig relevant personal eller extern expertis. Varje förvärsärende handläggs av en eller flera handläggare, beroende på ärendets storlek.

Förutom arkeologiska fynd ska alla typer av förvärv gå via KHM:s förvärvsgrupp, både objekt, bilder och arkivmaterial. Endast i undantagsfall, exempelvis vid akutfall, kan detta frångås. God samlingsförvaltningspraxis innebär att göra en konsekvensbedömning gällande behov av resurser för konservering, dokumentation och förvaring, som en del av insamlingsprocessen.

6. Övergripande riktlinjer

Övergripande vägledande principer i handläggning av förvärsärenden är att KHM

- tar emot material i ett förvärsärende först efter att ett beslut om förvärv tagits. Under handläggningen, dvs innan beslut om förvärv är fattat, ska samlingspersonal uppsöka materialet för bedömning. Endast i undantagsfall kan det räcka med fotografier av materialet, dock ska det föras dialog med konservator. Om det är stor mängd som behöver tas in för påsyn inför beslut, kan materialet lånas in.
- bara förvärvar objekt efter en grundlig kontroll av proveniensen. Uppgifter kring proveniens och kontext ska vara väl dokumenterade.
- har högt ställda etiska krav i samband med förvärv och genomför en noggrann kontroll av ursprung. KHM förvärvar inte föremål som är eller kan misstänkas vara stulna, olovligt utgrävda, olovligt in- eller utförda i ett land eller på annat sätt olovligt förvärvade. KHM förvärvar inte heller objekt där ägarskapet till objekten är oklar.
- endast förvärvar objekt med full äganderätt och tar inte emot gåvor som är förenade med villkor från givarens sida om det inte finns särskilda skäl. KHM förvärvar inte arvegods där oklarheter kring äganderätten kan orsaka tvister inom en familj. Fotosamlingar och arkivmaterial tas emot med förbehållet att museet får göra ett urval innan inskrivning. Att äganderätten till förvärvade objekt har överförts till museet ska vara formulerad i skrift.
- bara förvärvar objekt som kan tas omhand, vårdas och förvaras på ett tillfredsställande sätt utifrån god samlingsförvaltningspraxis.
- inte tar emot erbjudna arkivalier, objekt och bilder som lämnas direkt till museernas personal.
- strävar efter att tillgängliggöra sina samlingar digitalt. Efter förvärv ska materialet registreras digitalt snarast möjligt. Vid förvärv av upphovsrättskyddat material är det väsentligt att säkra att KHM kan använda materialet i sin verksamhet. Bevarande- och användningsåtgärder kan också vidtas genom digitalisering.
- ska utvärdera om objektet är representerat i egna eller näraliggande samlingar.

- bara tar emot dubletter av originalmaterial i undantagsfall.

7. KHM:s process för förvärv och accession

En förvärvsgrupp på KHM träffas regelbundet under året och på dessa möten diskuteras aktuella förvärvsärenden. På en accessionsblankett presenteras väl underarbetade beslutsunderlag. Arbetsprocessen från beslut till hyllan ska uppskattas i resurser och ska finnas med i underlag till beslut. Varje objekt tilldelas ett unikt nummer vid accessionen. Ett flödesschema för hur KHM arbetar med förvärv och accession föreligger.

Enligt kulturnämndens delegationsordning beslutar chef för Avdelningen Göteborgs museer och konsthall om förvärv till Sjöfartsmuseet Akvariet och Göteborgs Stadsmuseum.

8. Sjöfartsmuseet Akvariet (SMG)

SMG:s samlingar omfattar objekt, konst, fotografier, arkivalier, filmer, ljudmaterial, fartygsritningar, sjökort och litteratur med koppling till i första hand handelssjöfart från historisk tid fram till idag. Museet har över tid förändrats, från ett tekniskt till ett kulturhistoriskt museum. Samlingarna ägs av Stiftelsen Styrelsen för Sjöfartsmuseet Göteborg. Kulturnämnden har i avtal förbundit sig att förvalta Stiftelsestyrelsens samlingar i enlighet med samma villkor som nämndens egna samlingar.

8.1 Specifika riktlinjer för SMG:s insamling

Till museets förvävsområde hör objekt och arkivalier som har havet och sjöfart som gemensam nämnare. Nyförvärv kan ha global spännvidd, men det skall finnas en koppling till personer eller händelser i Göteborg och sydvästra Sverige.

Museets insamling skall fokusera på maritim historia och miljö, med mänskliga aktiviteter vid, i och på havet. Prioriterat är att samla in och komplettera de befintliga samlingarna med levnadsberättelser kring det maritima kulturarvet. Objekt och arkivalier som är intressanta ur ett användarperspektiv prioriteras också. Endast i undantagsfall skall objekt med anknytning till örlog samlas. Inte heller skall marinarkeologiskt material samlas in.

Följande områden är prioriterade i SMG:s insamling:

- Havets kulturmiljöer och människors nyttjande av dessa miljöer
- Näringsliv, yrkesliv och levnadsberättelser där havet och sjöfart spelar en framträdande roll
- Handelssjöfartens roll i Göteborg

Vid förvärv till samlingarna arbetar SMG utifrån skilda perspektiv för att dokumentera såväl det representativa som det specifika i människors liv. Aspekter att ta hänsyn till vid förvärv är genus, generation, klass och sociala grupper, etnicitet och kulturell bakgrund, som tillsammans skapar en mångfald av berättelser.

9. Göteborgs stadsmuseum (GSM)

GSM är ett kulturhistoriskt museum med samlingar som berättar om göteborgarnas historia från forntid fram till idag. Museet har en av Sveriges äldsta och mest omfattande kulturhistoriska och arkeologiska samlingar, med geografisk fokus på Göteborg med omnejd.

9.1 Specifika riktlinjer för GSM:s insamling

Museets samlingsområde omfattar objekt, arkivalier och arkeologiska fynd som har ett samband med stadens historia och samtid. Geografiskt samlingsområde är främst Göteborgs stad – såväl innerstad som ytterområden – men samlingen skall också kunna visa på de regionala och internationella kontakter som har format Göteborg över tid. Tidsmässigt finns inga begränsningar, utan museets samlingsområde spänner från forntid till nutid.

Museets insamling skall fokusera på människors liv och verksamhet. Objekt som samlas in kan vara tillverkade eller ha brukats i Göteborg och omkring staden Göteborg. De kan handla om eller avbilda Göteborg, eller ha en upphovsman som varit verksam i Göteborg. Samlingarnas objekt kan även vara relaterade till personer eller händelser i Göteborg.

Förvärv som visar på sambanden mellan människor, företeelser och platser är prioriterade före insamlingar av enskild personhistoria eller enskilda praktfynd. Likaså är sammanhang och tolkningar som är intressanta ur ett användarperspektiv prioriterade.

Följande områden är prioriterade i GSM:s insamling:

- Människorna i staden
- Stadens kulturmiljöer och offentliga rum och människors nyttjande av dessa miljöer
- Näringsliv, yrkesliv, hemliv och fritidsliv i staden
- Stadens fysiska miljö
- Göteborg som stad – nationellt, politiskt, ekonomiskt, kulturellt, internationellt

Vid förvärv till samlingarna arbetar GSM utifrån skilda perspektiv för att dokumentera såväl det representativa som det specifika i människors liv i Göteborg. Aspekter att ta hänsyn till vid förvärv är genus, generation, klass och sociala grupper, etnicitet och kulturell bakgrund, som tillsammans skapar en mångfald av berättelser. Tidsmässigt prioriteras de delar av samlingarna som behöver utvecklas, såsom senare delen av 1900-talet och samtid.

9.2 Arkeologiskt material

GSM är ett fyndmottagande museum som tar emot arkeologiska fynd som påträffats i samband med arkeologiska undersökningar eller upphittats av privatpersoner inom Göteborgs stads gränser. Museet tar inte in arkeologiskt material i samlingarna innan slutgiltigt beslut om fyndfördelning givits. När fynd övergår till museets ägo likställs de med övriga museiföremål.

Arkeologiskt material regleras enligt Kulturminneslagen och det är Riksantikvarieämbete som fattar beslut om fyndfördelning efter att Länsstyrelsen godkänt grävaktörens slutförda rapport. GSM har inte en sk stående begäran om fyndfördelning av arkeologiskt material. Det innebär att Riksantikvarieämbetet tillfrågar museet i varje enskilt ärende och museet kan besluta om förvärv eller inte.

GSM har särskilda anvisningar för inlämning av arkeologiskt material (Dnr 0169/18). Dessa anvisningar finns tillgängliga för grävaktörer. Arkeologiskt material som inte följer museets anvisningar tas inte emot. Insamlat material som inte relaterar till fastställd undersökningsplan eller de vetenskapliga frågeställningarna ska starkt motiveras i den arkeologiska rapporten om materialet ska vara aktuellt för insamling.